

Državni izpitni center

M 0 7 1 5 4 1 1 4

SPOMLADANSKI ROK

PSIHOLOGIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Četrtek, 31. maj 2007

SPLOŠNA MATURA

IZPITNA POLA 1**Naloge izbirnega tipa****Pravilni odgovori:**

1.	B
2.	C
3.	C
4.	D
5.	A
6.	C
7.	B
8.	A
9.	B
10.	D
11.	D
12.	A

IZPITNA POLA 2**Strukturirani eseji****1. ESEJ**

ZNANJE:**Opredelitev temperamenta:**

zajema predvsem značilnosti čustvovanja in način vedenja.

Tipi temperamenta in značilne lastnosti:

- kolerik silovit, razburljiv, nagel, aktiven, prepirljiv, neobvladan, pesimističen, impulziven, razdražljiv ...
- sangvinik lahkoten, veder, živahen, odziven, optimističen, energičen, družaben, zgovoren ...
- flegmatik miren, neodziven, počasen, stabilen, hladnokrven, optimističen, pasiven ...
- melanholik depresiven, potlačen, pesimističen, počasen, zavrt, globoko čustvuje, miren, zadržan, nedružaben ...

OPOMBA: Zadošča navedba dveh značilnih lastnosti poimenovanega tipa temperamenta. Upoštevajo se lastnosti, ki so navedene v potrjenih učbenikih. Če kandidat navaja za posamezen tip ustrezen temeljni element in telesni sok po Hipokratu, se to **ne** upošteva kot lastnost.

2. raven: opredelitev, poimenovanje 4 tipov, navedeni 2 lastnosti za vsak tip	4 točke
opredelitev, poimenovanje 4 tipov, navedena 1 lastnost za vsak tip	3 točke
1. raven: opredelitev in poimenovanje 4 tipov	2 točki
ali poimenovanje 3 tipov, navedena 1 lastnost za vsak tip	
opredelitev ali poimenovanje 3 tipov temperamenta	1 točka

RAZUMEVANJE IN UPORABA:**Značilni vedenjski odzivi posameznega temperamenta, npr.:**

- kolerik: se razburi, kriči, agresivno zahteva svoje pravice ...
- sangvinik: izdelek odnese v pregled profesorju in ga prijazno opozori na pomoto ...
- flegmatik: razmišlja, ali je za eno točko sploh vredno opozarjati profesorja na napako, najraje bi se kar umaknil; najverjetneje ne stori ničesar, saj se mu zaradi ene točke ne zdi vredno vznemirjati ...
- melanholik: je prizadet, prepričan, da se takšne pomote dogajajo le njemu; ukrepal bi počasi, po dolgem premisleku ali sploh ne bi ukrepal, ampak bi se predvsem smilil samemu sebi ...

4. raven: vedenjski odziv za vsakega od 4 tipov temperamenta	4 točke
vedenjski odziv za 3 tipe temperamentov	3 točke
3. raven: vedenjski odziv za 2 tipa temperamenta	2 točki
vedenjski odziv za 1 tip temperamenta	1 točka

INTERPRETACIJA IN VREDNOTENJE:

Primerjava Hipokratove in Kretschmerjeve razlage:

- oba sta tipološko razvrščala ljudi,
- Hipokrat je govoril o štirih, Kretschmer pa o treh tipih temperamenta,
- Hipokrat je razlagal le razlike v temperamentu v povezavi s temeljnimi elementi v vesolju in telesnimi tekočinami, Kretschmer pa razlike v temperamentu v povezavi s telesno konstitucijo,
- druge smiselne primerjave po presoji ocenjevalcev.

OPOMBA: Če kandidat za primerjavo navede posamezne tipe po obeh avtorjih, to upoštevamo kot 1 primerjavo.

Pomanjkljivosti tipoloških pojmovanj:

- črno-belo ocenjevanje, upošteva samo ekstreme,
- prevelika poenostavitev, eno področje lastnosti posplošimo na celotno osebnost,
- ni čistih tipov, večina ljudi je vmes,
- prevelika posplošitev, ker je število tipov omejeno,
- ne pove, koliko je neka lastnost razvita,
- drugi smiselni odgovori.

6. raven: 2 primerjavi in 2 pomanjkljivosti tipologij	4 točke
2 primerjavi in 1 pomanjkljivost tipologij
ali 1 primerjava in 2 pomanjkljivosti tipologij	3 točke
5. raven: 1 primerjava in 1 pomanjkljivost tipologij	2 točki
1 primerjava ali 1 pomanjkljivost tipologij	1 točka

OPOMBA: Za celoten esej lahko dobi kandidat **dodatne točke** od 1 do 3 v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2007, stran 8.

2. ESEJ

ZNANJE:

Opredeflitev pojma:

- Čustva so procesi, ki izražajo človekov vrednostni odnos do zunanjega sveta ali do samega sebe.
- Čustva so duševni procesi in stanja, s katerimi doživljamo značilen vrednostni odnos do stvari, oseb in dogodkov.
- Čustva so (kompleksni) procesi, ki vključujejo fiziološke, kognitivne in izrazne komponente.
- Čustva so celostni odzivi našega organizma, pri katerih se pojavljajo znaki fiziološkega vzburjenja, vedenjski izrazi in zavestno (kognitivno) doživljanje.

OPOMBA: Zadostuje 1 opredelitev.

Osnovna (temeljna) čustva: strah, jeza, veselje, žalost, pričakovanje, presenečenje, sprejemanje, gnus (zavračanje)

Kompleksna (sestavljena) čustva: ljubezen, ljubosumje, zavist, prezir, občutje krivde ...

2. raven:	opredelitev ter naštetih 3 osnovna in 3 kompleksna čustva	4 točke
	opredelitev ter naštetih 2 osnovni in 2 kompleksni čustvi	3 točke
1. raven:	pomanjkljiva opredelitev ter naštetih 1 osnovno in 1 kompleksno čustvo	2 točki
	pomanjkljiva opredelitev ali naštetih 1 osnovno in 1 kompleksno čustvo	1 točka
	OPOMBA: Če je opredelitev čustev zgolj opisna (npr. čustva doživljamo v situacijah, ki so za nas pomembne), je odgovor ocenjen na 1. ravni.	

RAZUMEVANJE IN UPORABA:

Značilnosti osnovnih (temeljnih) čustev:

- so prirojena,
- so najbolj prvinska: tista, ki se najprej pojavijo v posameznikovem razvoju; pojavijo se že v 1. letu življenja,
- so univerzalna: doživljajo jih vsi ljudje, ne glede na kulturo,
- osnovna čustva so temeljna: ne moremo jih "razstaviti" na kakšna še bolj enostavna,
- najpomembnejša funkcija osnovnih čustev je prilagoditev; imajo prilagoditveno funkcijo: omogočajo učinkovito prilagajanje spremembam v odnosu med posameznikom in zunanjim svetom,
- značilna obrazna mimika: vsi ljudje (tudi slepi od rojstva) izražamo osnovna čustva s podobno obrazno mimiko; temeljni elementi obraznih izrazov čustev so pri vseh ljudeh enaki,
- drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalcev.

Situacije v družini, v katerih mladostniki doživljajo izbrano osnovno (temeljno) čustvo, npr.:

- veselje: rojstvo brata/sestre, prejetje zaželenega darila, družinsko praznovanje ... (situacije, v katerih dosežemo pomemben cilj ali uresničimo zaželeno);

- jeza: ko mladostnik meni, da je neupravičeno kaznovan, da se mu brat/sestra posmehuje ... (situacije, ko nas nekdo ovira pri doseganju cilja ali ko se nam godi krivica);
- žalost: smrt hišnega ljubljence, neuspeh pri neki dejavnosti ... (izguba nečesa pomembnega);
- strah: huda bolezen ali poškodba družinskega člana, ko mora mladostnik seznaniti starše z negativnim učenim uspehom ... (situacije, ko je ogroženo nekaj za nas pomembnega).

- 4. raven:** opisani 2 značilnosti osnovnih čustev in navedene 3 situacije za izbrano čustvo 3–4 točke
- OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti opisa značilnosti osnovnih čustev. Če kandidat navede več različnih čustev za opis situacij, se oceni z 2 točkama, vendar se ne šteje kot napaka.
- 3. raven:** opisana 1 značilnost osnovnih čustev in navedeni 2 situaciji za izbrano čustvo 2 točki
- opisana 1 značilnost osnovnih čustev 1 točka
ali navedeni 2 situaciji za izbrano čustvo

INTERPRETACIJA IN VREDNOTENJE:

Presoja in razlaga povezanosti čustev z drugimi duševnimi procesi:

- **motivacija:**
npr. čustva pogosto delujejo kot motivacijski dejavnik, spodbujajo in usmerjajo vedenje; čustva nas opozarjajo na nezadovoljene psihosocialne potrebe ...
- **mišljenje:**
npr. zaradi močnih čustev lahko postane mišljenje pristransko, subjektivno obarvano; močna čustva (npr. strah) lahko mišljenje zavrejo oz. blokirajo; šibka, pozitivna čustva navadno spodbujajo, vzdržujejo in usmerjajo naše mišljenje ...
- **učenje:**
npr. če smo slabo razpoloženi, otožni ali tesnobni, se težje zberemo za učenje; težave pri učenju so lahko posledica močnih pozitivnih (npr. zaljubljenost) ali negativnih (npr. trema) čustev; pozitiven čustveni odnos do učnega gradiva olajšuje in spodbuja učenje ...
- **zaznavanje:**
npr. močna čustva in afekti ponavadi zmanjšujejo obseg zaznavanja; močna čustva lahko vplivajo na nastanek iluzij; čustva usmerjajo pozornost – od njih je odvisno, kaj bomo zaznavali ...

- 6. raven:** 3 presoje z razlagami 4 točke
 2 presoji z razlagama 3 točke
- 5. raven:** 2 presoji z 1 razlago 2 točki
 2 presoji **ali** 1 presoja z razlago 1 točka
- OPOMBA: Presoje se morajo nanašati na različne duševne procese.

OPOMBA: Za celoten esej lahko dobi kandidat **dodatne točke** od 1 do 3 v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2007, str. 8.

3. ESEJ

ZNANJE:

Opredelevanje samopodobe:

- je celota predstav, stališč in sodb o sebi;
- vse to, kar si mislimo o sebi;
- je posameznikovo doživljanje samega sebe;
- vse misli in občutki, ki jih imamo v zvezi s svojim jazom;
- drugi odgovori po presoji ocenjevalcev.

OPOMBA: Zadostuje 1 opredelitev samopodobe.

Področja samopodobe in opisi:

splošna	samozaupanje, samospoštovanje, zadovoljstvo s seboj, lastna učinkovitost
telesna	doživljanje svojega telesa; zunanjšega videza; zdravja; telesnih spretnosti; zanimanje za šport in telesne dejavnosti
čustvena	doživljanje čustvene stabilnosti/nestabilnosti; prepričanja o izražanju in obvladovanju čustev
socialna (medosebna)	doživljanje sebe v medosebnih odnosih; lastnih sposobnostih sklepanja prijateljstev; priljubljenosti; kakovosti odnosov z bližnjimi
šolska (akademska, učna)	doživljanje svojih sposobnosti za učenje; dosežkov na učnem področju; zanimanje za šolske predmete
druga področja po presoji ocenjevalcev	

OPOMBA: Za vsako področje samopodobe zadostuje 1 opis. Kandidati lahko navajajo in opisujejo tudi telesni, socialni in duševni jaz.

- 2. raven:** opredelitev, ustrezno navedena in opisana 3 področja samopodobe 4 točke
opredelitev, ustrezno navedeni in opisani 2 področji samopodobe 3 točke
- 1. raven:** opredelitev, ustrezno navedeno in opisano 1 področje samopodobe 2 točki
ali opredelitev in ustrezno navedeni 2 področji samopodobe
ali opredelitev in opisani 2 področji samopodobe
- opredelitev, ustrezno navedeno 1 področje samopodobe 1 točka
ali opredelitev in opisano 1 področje samopodobe
ali opisani 2 področji

RAZUMEVANJE IN UPORABA:

Primeri opisov doživljanja sebe, npr.:

Mislím, da sem privlačnega videza in da sem postavna. Dobro se najdem v različnih športih (**pozitivna telesna samopodoba**). Zelo redko me kdo spravi s tira, največkrat sem dobre volje in pozitivno naravnana (**pozitivna čustvena samopodoba**). Vendar sem v šoli pri nekaterih predmetih negotova o sebi, zlasti pri matematiki nimam upanja, da bom kdaj dosegla dobro oceno (**negativna učna samopodoba**).

- 4. raven:** opis doživljanja sebe, z opisom 2 področij pozitivne samopodobe in 1 področja negativne samopodobe 3–4 točke
 OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti opisov sebe na različnih področjih samopodobe.
- 3. raven:** opis doživljanja sebe z opisom 1 področja pozitivne samopodobe in 1 področja negativne samopodobe 2 točki
 opis doživljanja sebe z opisom 1 področja samopodobe 1 točka

INTERPRETACIJA IN VREDNOTENJE:

Presoja pomena ustrezne samopodobe:

- realno zaznavanje sebe,
- vedenje v skladu s predstavo o sebi,
- posameznik se večinoma pozitivno sprejema,
- ne dovoli drugim, da bi ga razvrednotili,
- zastavlja si cilje, ki jih je zmožen uresničevati,
- vzpostavljen je ustrezen odnos med realnim in idealnim jazom,
- sprejema in spoštuje druge,
- drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalcev.

Ocena posledic negativne samopodobe:

- nesprejemanje samega sebe,
- pogosto doživljanje negativnih čustev,
- težave v komunikaciji,
- konfliktnost v odnosu z drugimi,
- večja možnost socialno nezaželenega vedenja (npr. agresivnost, odvisnost),
- nižji dosežki,
- nižja frustracijska toleranca,
- uporaba obrambnih mehanizmov,
- zmanjšana motivacija za delo, zmanjšana učna motivacija,
- drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalcev.

- 6. raven:** 3 presoje, 3 ocene 4 točke
 3 presoje, 2 oceni **ali** obratno 3 točke
 OPOMBA: Če kandidat pri oceni posledic negativne samopodobe samo obrača presojo pomena ustrezne samopodobe, je ocenjen na 5. ravni.
- 5. raven:** 2 presoji, 1 ocena **ali** obratno 2 točki
 1 presoja, 1 ocena **ali** 2 presoji **ali** 2 oceni 1 točka

IZPITNA POLA 3

Strukturirane naloge

1. NALOGA

- A)** **Oblika pogojevanja:** instrumentalno (operativno, operantno) pogojevanje
- Opredelitev instrumentalnega pogojevanja:**
 Instrumentalno pogojevanje je učenje, pri katerem se spremeni verjetnost pojavljanja vedenja (odziva, reakcije) glede na posledice, ki jih ima to vedenje (če so posledice ugodne, se vedenje utrdi, ob neprijetnih posledicah pa postane redkejše ali celo izgine).
- OPOMBA: Če je opredelitev pomanjkljiva (npr.: Instrumentalno pogojevanje je učenje z uporabo nagrad in kazni ...), se šteje kot 1 dejstvo. Odgovor se oceni na 1. ravni.
- Besedilo naloge:** Razrednik mu je to nekajkrat spregledal.
- 2. raven:** poimenovanje in opredelitev ter izpisan ustreznih del besedila 3 točke
- 1. raven:** ustrezno navedeni 2 dejstvi 2 točki
 ustrezno navedeno 1 dejstvo 1 točka
- B)** **Razlaga:**
 Ker je zeleno vedenje (pospravljanje igrač) nagrajeno, se utrjuje.
 Ker je nezaželeno vedenje pri otroku kaznovano (z odvzemom dobrega), se zmanjšuje verjetnost njegovega ponavljanja (otrok ga opušča) ...
- Primer učenja zelenega vedenja pri otroku z uporabo nagrade, npr.:**
 Starši želijo petletnega Miha naučiti, da bi vsak večer pred spanjem pospravil igrače na predvideno mesto v svoji sobi. Če igrače pospravi, sme za nagrado gledati večerno risanko po televiziji ali s kasete.
- Primer učenja zelenega vedenja pri otroku z uporabo kazni, npr.:**
 Babica želi vnučka naučiti, da bi se vedno, ko pride v stanovanje, v predsobi preobul v copate. Če zakorači v dnevno sobo s čevlji, mu babica ne da čokoladne ploščice, ki jo običajno dobi, ko pride z dvorišča.
- 4. raven:** ponazorjena ustrezna primera z ustreznima razlagama 3–4 točke
 OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti odgovorov.
 Če kandidat ponazori vpliv nagrade in kazni na enem primeru (primer samo obrne), se odgovor oceni s 3 točkami.
- 3. raven:** ponazorjen primer za en način učenja z razlago 2 točki
ali oba primera brez razlag
ali obe razlagi brez primerov
- ponazorjen primer za en način učenja brez razlage 1 točka
ali ena razlaga brez primera

C)

Presoja prednosti učenja z uporabo nagrad in kazni s pojasnitvami:

- oblikujemo zelene oblike vedenja, ker nagrade utrjujejo želeno vedenje otroka ...
- odstranimo nezaželene oblike vedenja, ker kazni zmanjšujejo verjetnost pojavljanja takega otrokovega vedenja v prihodnje ...
- hitro oblikujemo želeno vedenje, ker imajo nagrade in kazni močan ojačevalni učinek ...
- to je enostavna oblika učenja, saj se vedenje le povezuje z nekim dražljajem, miselni procesi skorajda niso vključeni ...
- to učenje je uporabno tudi pri živalih, saj jih tako dresiramo ...
- oblika učenja je uporabna že v zgodnjem otroštvu, ker je enostavna ...
- drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalcev.

Presoja pomanjkljivosti učenja z uporabo nagrad in kazni s pojasnitvami:

- učenje ne izhaja iz potreb (motivov) otroka, ampak vzgojitelja, zato učinki niso tako trajni, kakor bi bili sicer ...
- če uporabljamo večinoma le to strategijo učenja, postane otrok odvisen od zunanjih podkrepitev in ne uporablja več notranje motivacije ...
- vedenje, ki ga dosežemo s kaznovanjem, se pogosto pojavlja samo takrat, kadar je prisoten povzročitelj kazni ...
- slabšajo se medosebni odnosi, ker kazen povzroča negativno čustvovanje ...
- drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalcev.

6. raven: ustrezna presoja 2 prednosti in 1 pomanjkljivosti uporabe takega učenja z ustreznimi pojasnitvami **ali** obratno 3–4 točke

OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti presoj in pojasnitev.

5. raven: 2 ustrezni presoji (ne glede na prednosti in pomanjkljivosti) 2 točki
1 ustrezna presoja 1 točka

 2. NALOGA

A) Opredelitev:
Psihološki testi so standardizirani instrumenti za merjenje psihičnih lastnosti.

Ugotovitev področij iz besedila: sposobnosti in značaj

2. raven: opredelitev testa, ugotovitev obeh področij	3 točke
1. raven: pomanjkljiva opredelitev testa, ugotovitev 1 področja	2 točki
pomanjkljiva opredelitev testa ali ugotovitev 1 področja	1 točka

OPOMBA: Če kandidat navaja, da je psiholog s psihološkim testom ugotavljal inteligentnost in značaj, se odgovor oceni na 1. ravni.

B) Navedba in opis merskih značilnosti testa:

- **Zanesljivost:** ob ponovnem merjenju daje enake rezultate, če se merjena lastnost medtem ni spremenila.
- **Veljavnost:** resnično meri samo tisto, kar želimo, in ne kaj drugega.
- **Občutljivost:** dobro razlikuje testirance med seboj.
- **Objektivnost:** rezultati so odvisni le od odgovorov, ne od ocenjevalca, ki te odgovore vrednoti.

4. raven: navedene in opisane 3 merske značilnosti	4 točke
navedeni in opisani 2 merski značilnosti	3 točke
3. raven: navedeni 2 in opisana 1 merska značilnost	2 točki
ali samo opisani 2 merski značilnosti	
navedeni 2 ali opisana 1 merska značilnost	1 točka

C) Pomanjkljivosti časopisnih "psihotestov" s pojasnitvami, npr.:

- nimajo ustreznih merskih značilnosti: niso resnično veljavni, zanesljivi, pogosto niso objektivno vrednoteni,
- nimajo standardiziranih postopkov testiranja: kandidat si za reševanje lahko vzame preveč časa, poišče podatke v knjigah ...
- nimajo norm: nimajo vnaprej znanih povprečij in odklonov, izračunanih na velikih reprezentativnih vzorcih,
- ni narejena analiza nalog: naloge v takem testu niso preverjene po težavnosti, zanesljivosti ...
- pretirano poenostavljene interpretacije rezultatov: odgovori so razvrščeni v tipe; za razlago so uporabljeni nepsihološki izrazi; razlage so pretirano poenostavljene,
- druge presoje pomanjkljivosti s pojasnitvami.

- 6. raven:** 3 presoje pomanjkljivosti z ustreznimi pojasnitvami 3–4 točke
OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti pojasnitev.
- 5. raven:** 2 presoji pomanjkljivosti z ustreznimi pojasnitvami 2 točki
1 presoja z ustrežno pojasnitvijo **ali** 2 presoji 1 točka

 3. NALOGA

A)

Opredelitev ustvarjalnosti:

- je proces, katerega rezultat so originalni (izvirni) in ustrezni oz. uporabni dosežki (npr. ideje, teorije, postopki, tehnični pripomočki, simfonija ...);
- je osebna lastnost, za katero je značilno divergentno mišljenje;
- je oblika mišljenja, za katero je značilna izvirnost, prožnost in fluentnost;
- je zmožnost videti nove odnose, ustvarjati neobičajne zamisli, se oddaljiti od običajnih miselnih vzorcev.

OPOMBA: Zadostuje 1 opredelitev ustvarjalnosti.

Poimenovanje faze: iluminacija (razsvetlitev)

OPOMBA: Če kandidat poimenuje fazo kot inspiracija, navdih, »aha« doživetje ali »heureka« doživetje, je ocenjen na 1. ravni.

Besedilo naloge: V tistem trenutku se je Domnu porodila ideja.

2. raven: opredelitev ustvarjalnosti, poimenovana faza in izpisan ustrezni del besedila 3 točke

1. raven: ustrezno navedeni 2 dejstvi 2 točki
ustrezno navedeno 1 dejstvo 1 točka

OPOMBA: Če je opredelitev pomanjkljiva, se odgovor oceni na 1. ravni.

B)

Opis dogajanja v posamezni fazi ustvarjalnega procesa:

- **preparacija (priprava), npr.:** listam revije; obiščem prijatelja in si ogledam njegovo sobo; v trgovinah s pohištvom si ogledam postavitev posameznih elementov ...
– proučevanje, razmišljanje o problemu, zbiranje podatkov ...
- **inkubacija, npr.:** neham se ukvarjati s svojo sobo in se odločim, da se bom posvetil kolesarjenju, usedem se na kolo in se odpeljem proti Rašici; s prijateljem se dogovorim, da se dobiva čez eno uro na fitnessu; pustim vse skupaj in odidem z dekletom v kino ...
– navidezna opustitev, neukvarjanje s problemom ...
- **iluminacija, npr.:** ko se s kolesom peljem po gozdni poti, se nenadoma spomnim, da bom na vso steno sam naslikal motiv narave; na fitnessu se nenadoma spomnim, da bom v sobo namesto obešalnikov, slik in podobnega namestil preproste ročke za krepitev telesa; sredi filma se mi nenadoma utrne misel, da bom police oblepil z motivi iz tega filma ...
– nenadna, nepričakovana rešitev (zaradi nezavednega nadaljevanja razmišljanja, reorganizacije miselnih vsebin, popustitve toge usmerjenosti razmišljanja ...)
- **verifikacija (preverjanje), npr.:** preverim, ali je stena dovolj velika za sliko; preverim, ali so stene dovolj trdne za namestitve ročk; zvečer v sobi na steno poskusno namestim kovinski ročaj, ki bo lahko služil za dvigovanje telesa ali za obešalnik; police v svoji sobi oblepim s plakati ...
– ugotavljanje, ali je rešitev ustrezna, izvedljiva ...

OPOMBA: Za vsako fazo zadostuje 1 opis dogajanja.

4. raven:	poimenovane faze in opisano dogajanje v vseh 4 fazah	4 točke
	poimenovane 3 faze in opisano dogajanje v teh 3 fazah	3 točke
3. raven:	poimenovani 2 fazi in opisano dogajanje v teh 2 fazah
ali splošen opis najmanj 3 faz	2 točki
	poimenovani 2 fazi ali splošen opis 2 faz	1 točka

C) Osebnostne značilnosti, ki pri posamezniku lahko ugodno vplivajo na ustvarjalnost, npr.:

- nekonformizem (avtonomnost),
- inteligentnost,
- samozaupanje,
- radovednost,
- vztrajnost,
- fleksibilnost mišljenja,
- visoka frustracijska toleranca,
- čustvena občutljivost,
- drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalcev.

Utemeljitev:

Kandidat mora utemeljiti, zakaj osebnostna lastnost ugodno vpliva na ustvarjalnost, **npr.:**

- nekonformizem – omogoča samostojnost v mišljenju, oseba si dovoli malce oddaljiti od vnaprej določenih pravil in vzorcev mišljenja ...
- inteligentnost – omogoča lažje, hitrejše in boljše kopičenje gradiva, ki ga ustvarjalni posameznik kombinira na nove načine, prihaja do ustreznih in originalnih idej ...
- samozaupanje – če človek zaupa v svoje sposobnosti, ve, da je sposoben rešiti nalogo, ki je pred njim, pomeni mu izziv ...
- vztrajnost – tudi če oseba ne pride takoj do rešitve, zna pogledati na problem iz drugega zornega kota in vztrajati pri reševanju problema ...
- fleksibilnost (prožnost) mišljenja – vsebuje transformacije, reševalec gradivo na novo organizira, kombinira in interpretira, zaradi česar lahko vidi problem v povsem novi luči ...
- visoka frustracijska toleranca – v problemski situaciji reševalec dolgo vzdrži pritisk zaradi nerešenega problema ...
- druge smiselne utemeljitve po presoji ocenjevalcev.

6. raven:	presoja 3 osebnostnih lastnosti z ustreznimi utemeljitvami	4 točke
	presoja 2 osebnostnih lastnosti z ustreznima utemeljitvama	3 točke
5. raven:	presoja 2 osebnostnih lastnosti z 1 utemeljitvijo	2 točki
	presoja 1 osebnostne lastnosti z utemeljitvijo
ali presoja 2 osebnostnih lastnosti brez utemeljitev	1 točka

4. NALOGA

A) Kategorije vrednot:

- 1. izpolnitvene** (lahko tudi spoznavne, samoaktualizacijske ali nadrejeni pojem: vrednote izpolnjenosti in dovršitve, vrednote izpolnitve)
2. potenčne (lahko tudi materialne ali ekonomske)
3. hedonske (lahko tudi vrednote užitkov, hedonistične vrednote)

- 2. raven:** vse 3 ugotovitve uvrščene v kategorije vrednot in označene z ustrezno številko ugotovitve 3 točke
- 1. raven:** 2 ugotovitvi ustrezno uvrščeni v kategoriji vrednot 2 točki
 1 ugotovitev ustrezno uvrščena v kategorijo vrednot 1 točka

B) Moralne vrednote oziroma vrednote dolžnosti in odgovornosti, npr.:

poštenost, solidarnost, prijateljstvo, pravičnost, delavnost, strpnost, enakost ...

OPOMBA: Upoštevacjo se vsi odgovori, ki jih lahko uvrstimo med moralno-etične, demokratične ali socialne vrednote.

Ponazoritev vrednote z obnašanjem sošolcev v razredni situaciji, npr.:

- Med odmorom je eden od dijakov na tleh našel 20 EUR. Denar bi lahko spravil v žep, saj ga ni nihče videl, vendar je na začetku naslednje šolske ure stopil pred sošolce in vprašal, kdo ga je izgubil. Njegovo vedenje ponazarja vrednoto poštenost.
- Sošolci so se odločili, da bodo za dijaka, čigar oče je ostal brez zaposlitve, zbirali star papir in mu tako pomagali, da se bo lahko udeležil končnega izleta. V tem obnašanju se kaže vrednota solidarnost.

- 4. raven:** navedene 3 moralne vrednote, vsaka ponazorjena z obnašanjem med sošolci 4 točke
- navedene 3 moralne vrednote, 2 vrednoti ponazorjeni z obnašanjem med sošolci 3 točke
- 3. raven:** navedeni 2 moralni vrednoti, 1 vrednota ponazorjena z obnašanjem **ali** navedeni in manj ustrezno ponazorjeni 2 vrednoti 2 točki
- OPOMBA: Vrednota je manj ustrezno ponazorjena, če se obnašanje ne nanaša na razredno situacijo ali če ni navedeno, katero vrednoto situacija ponazarja.
- samo navedeni 2 moralni vrednoti 1 točka
ali samo ponazorjeni 2 moralni vrednoti (brez poimenovanja)

C) Presoja pomena vrednot za posameznikovo doživljanje in obnašanje s pojasnitvami:

vrednote delujejo motivacijsko	saj usmerjajo in vodijo človekove odločitve in obnašanje ter se povezujejo s človekovimi cilji, ideali in potrebami;
z njimi ocenjujemo vse pojave in ljudi kot dobre ali slabe	te ocene nam pomagajo pri ustreznem ravnanju glede na družbene norme in vedenje v skupnosti; vplivajo na oblikovanje naših stališč, interesov ...
vplivajo na medosebne odnose	ker spodbujajo druženje z enako mislečimi skupinami (stranke, društva, vera, prijateljstva ...);
dvigajo samospoštovanje in pozitivno samopodobo	kadar se ravnamo v skladu s svojimi vrednotami, se dobro počutimo in smo zadovoljni sami s seboj;

drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalcev.

- 6. raven:** presoja 3 pomenov vrednot s pojasnitvami 3–4 točke
 OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kompleksnosti pojasnitev.
- 5. raven:** presoja 2 pomenov s pojasnitvama 2 točki
 presoja 2 pomenov brez pojasnitve 1 točka